

Anna-Lill Drugge: Sanningskommissionen 2026

Talare

Anna-Lill Drugge
Ledamot för
Sanningskommissionen för det
samiska folket

Datum

30 september 2026

Plats

Östersund, Sverige

Omständigheter

Sanningskommissionen för det samiska folket var en svensk statlig utredning som ämnade undersöka vilket ansvar den svenska staten och svensk politik haft i kränkningen av samiska rättigheter historiskt och vilka konsekvenser det har för nutiden. Utredningen, som påbörjades 2021 slutfördes 2026 och lämnades då till kulturminister Parisa Liljestränd efter tal och redogörelser vid överlämningen i Östersund.

- 1 De vittnesmål som delats med sanningskommissionen för det samiska folket bär på berättelser om styrka. Styrka i samhörigheten, styrka i generationers överförda kunskap, styrkan som driver utveckling i ett modernt samiskt samhälle. Med samtidig respekt och tillit för det som tidigare varit, för dem som gått före. Med samtidig respekt och tillit till natur, djur, land och vatten.
- 5 Styrkan i att bevara och tala sitt språk. Stoltheten i att vara en länk från det som varit till det som framtiden ska bli. Berättelser om ett odelbart vi.

- De vittnesmål som delats med sanningskommissionen för det samiska folket bär på berättelser om förlust. Förlust av land, förlust av språk, förlust av kultur, förlust av sammanhang och tillhörighet. Sorgen över att ha splittrats som folk. Om att strida internt över det som statens politik orsakat. Konflikter som byggts in i släkter, i land, i kroppar. De vittnesmål som delats med sanningskommissionen för det samiska folket bär på berättelser om barn och unga som inte går trygga. till förskola och skola. Och föräldrar som kämpar för barnens rätt till undervisning i sitt samiska språk. Om oron över att ens barn ska behöva hantera det omgivande samhällets bristande kunskap. En okunskap som ställer dörrarna vidöppna för kränkningar, rasism och ibland våld.
- 10
- 15

- 20 I ett av vittnesmålen berättas känslan att ständigt behöva vara på vakt både mot dem som i sin okunskap förminskar dig till en exotisk symbol för någonting annorlunda och de som öppet ser din etnicitet som en provokation och en legitim anledning att trakassera dig, tär på själen. De vittnesmål som delats med sanningskommissionen för det samiska folket bär på återkommande berättelser om kunskapsbrist, om tröttheten som sköljer över när man om och om igen
- 25

behöver börja från början. Om och om igen måste förklara det allra mest grundläggande för nästa person och nästa och nästa. Om att inte längre vilja eller orka vara den som bär ansvaret att utbilda myndigheter, makthavare, kollegor, journalister, vårdn, klasskompisar, vänner om vad det innebär att vara same, om vad rättigheter till land och vatten innebär, om vad det samiska samhället består av, om vad som förenar och vad som skiljer åt.

Sanningskommissionen för det samiska folket bedömer att statens politik har lett till att samers historia och erfarenheter har osynliggjorts och lett till en utbredd okunskap om Sápmi och samers historia inom det omgivande svenska samhället. Okunskapen leder till hinder för samer att hävda sina rättigheter i möten med myndigheter och andra statliga sektorer.

De barn och ungdomar som får sin utbildning inom det svenska utbildningssystemet är senare de vuxna som ska fatta beslut som rör det samiska folket. Därför har skolan en avgörande roll för att höja kunskapsnivån på bred front. Barn och ungdomar behöver få förutsättningar att lära sig mer om hela den svenska historien, där samisk historia är en självklar del och som behöver ges den plats den förtjänar. Samiska barn ska inte längre behöva stå till svars för sitt folk för att andra inte har fått lära sig. Samiska barn ska med självklarhet se sig själva och sin egen historia i det som lärs ut. De ska kunna gå stolta till sina skolor och kunna vara samer utan oro för utsatthet och diskriminering.

Sanningskommissionen för det samiska folket lyfter fram regeringens ansvar att höja kunskapsnivån i Sverige om det samiska folkets historia, språk, kultur och samhälle. En viktig del av det här är att säkerställa att alla elever i grund- och gymnasieskolan får grundläggande kunskaper om samerna som urfolk och om samernas rättigheter. Alla elever i Sverige ska få möjlighet att ta del av vårt gemensamma lands historia och samtid. I det svenska utbildningssystemet verkar en av samhällets viktigaste resurser, lärare. Vi vet genom både vittnesmål och granskning att lärare idag inte får möjlighet att tillägna sig kunskap om samiska förhållanden genom sin lärarutbildning. Lärare är med andra ord vingklippta och har inte rustats för att kunna föra kunskap vidare till elever, de elever de undervisar. Vi vet att lärare oftast vill, men de saknar tillräckligt stöd för att få veta: vad ska de undervisa om? Vilket material ska de välja? Vilka röster ska inkluderas och hur ska de kunna navigera mellan olika perspektiv och källor? För att lärare ska kunna möta samiska barn med respekt och hjälpa alla barn att tillägna sig kunskaper som speglar hela vårt gemensamma samhälle

behövs omfattande insatser för att åstadkomma förändring.

Sanningskommissionen för det samiska folket uppmanar regeringen att höja kunskapsnivån i Sverige om det samiska folkets historia, samhälle, språk och kultur. För att det här ska kunna bli verklighet måste också lärarutbildningar och fortbildningar stärkas. Sanningskommissionen föreslår därför att alla blivande och verksamma lärare får obligatorisk utbildning om samiska förhållanden, urfolksrätt och Sveriges internationella åtaganden.

De vittnesmål som delats med Sanningskommissionen för det samiska folket bär på berättelser om tvångsförflyttningar, rasbiologisk forskning, exkludering och de handlar om hur den utbredda okunskapen bidrar till att hålla rasism och diskriminering vid liv, också idag. För när det omgivande samhället inte känner till historien som den varit, blir det lättare att blunda för nutida konsekvenser. När ett folk inte syns i skolböckerna, så blir det lättare att tro att deras erfarenheter saknar betydelse. När kunskap växer, när kunskap saknas växer myter. När kunskap saknas växer fördomar. När kunskap saknas blir det möjligt att avfärda det samiska folkets rätt till självbestämmande.

De vittnesmål som Sanningskommissionen för det samiska folket har tagit del av visar att okunskapen får konkreta konsekvenser fortfarande. Den påverkar bemötanden, beslut och möjligheterna att bygga tillit mellan människor och institutioner. Sanningskommissionen vill därför betona vikten av långsiktiga satsningar på kunskap inom utbildningsväsendet, offentlig sektor och andra delar av samhället. Den utbredda okunskapen är inte ett samiskt problem. Det är ett ansvar för det svenska samhället att hantera.

Sanningskommissionen för det samiska folket konstaterar att okunskap om samisk kultur, historia och livsvillkor förhindrar förutsättningar för ett framtida försoningsarbete. Försoning förutsätter kunskap. Därför uppmanar Sanningskommissionen regeringen att ta initiativ till ett kunskapslyft för den breda allmänheten i Sverige för att öka kunskaperna. Ett kunskapslyft som måste utgå från samiska perspektiv och samiskt inflytande över vilken kunskap som ska förmedlas. Kunskap i sig leder inte till förändring. Förändring kräver också mod, ansvar och handling. Sanningskommissionen för det samiska folket överlämnar nu till regeringen att hitta modet att gå till handling och säkerställa att den kunskap som har delats genom Sanningskommissionens process blir grunden för verklig förändring och en väg framåt mot försoning.

105 Giitu.

Källa

<div>Transkriberat från videoinspelning: Sanningskommissionen – Slutrapport Överlämnas, publicerad på YouTube, uppladdad av "samisktinno", 30/9 2020 (Transkriberat 22/10 2026) </div>

110

Taggar

Politiska tal, Rättsliga tal, Sanningskommissionen för det samiska folket

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/anna-lill-drugge-sanningskommissionen-2026>

115

120

125

130

135

140